

Kovács Kálmán

Egy jubileum kontextusai

ultima manus

Megjelent: Debreceni Disputa, 2009/7

1.

Németország többszörös jubileumot ül 2009-ben. Húsz éve dőlt meg a keletnémet kommunista rendszer, hatvan éve alakult meg az NSZK, s kétezer éve, i. sz. 9-ben, a germán törzsek Arminius (Hermann) vezetésével legyőzték a Római Birodalom három légióját. Ez utóbbi történet a 15. századtól kezdve a legfontosabb nemzeti alapítómítoszá fejlődött. Mielőtt azonban a mítoszképzés történetére, recepciójára és a jelenkori jubileum eseményeire térnénk, néhány szót kell ejtenünk a német közélet és a tudományos nyilvánosság sajátos viszonyáról a nemzeti hagyományokhoz, s általában a mítoszokhoz.

A patriotizmus, hazaszeretet, nacionalizmus etc. témakörében született német tudományos munkák legtöbbje figyelmeztetésekkel és szabadkozással kezdi fejtegetéseit. Christoph Prignitz például azt írja a német patriotizmusról írott munkájának elején, hogy két olyan világháború után, melyet jórészt nemzeti értékek nevében vívtak, visszalépést jelentene a nemzetalapú gondolkodásmód, s ezért minden eszközzel küzdeni kell ellene.¹ Hasonlóan szabadkozik Hans Peter Herrmann², vagy Hagen Schulze³ is, akik a nacionalizmus ébredését egybehangzóan a német egység, illetve a kelet-európai rendszerváltások negatív kísérőjelenségének tekintik.

A német népnek nyilván különleges helyzete volt 1945 után, hiszen Hitler birodalmában a mai nyilvánosság konszenzusa szerint unikális bűnöket követtek el, s a rendkívüli múlt rendkívüli szembenézést és elhatárolódást követelt. A németek ennek megfelelően radikálisan szakítottak a múlttal, több értelemben is. Egyfelől megindult, s máig is tart, az elkövetett bűnök feltárása és megmutatása, amiben az irodalom nagy szerepet vállalt az 50-es és hatvanas években. A közbeszéd nyomatékosan elhatárolódik a náci múlt bűneitől, valamint olyan jelenségeitől, mint például az antiszemitizmus, a diszkrimináció különböző fajtái és a nacionalizmus. Németországban egy félreérthető kijelentés is ok az országos botrányra, s legtöbben el sem hinnék, hogy van olyan ország az EU-ban, ahol különösebb következmény nélkül lehet (állítólagosan) zsidó származású emberek névsorát felolvasni utcai tüntetésen.

A múlttal való szakítás másik aspektusa a közélet általános ahistorikussága. A német közbeszéd és közgondolkodás nem hivatkozik a történelem „haladó hagyományai”-ra, nem ismeri a mítoszokat és történelmi jelképeket, s önképét kizárólag a demokratikus jogállam alapelveiből építi. Ennek megtestesülése az *alkotmányos patriotizmus* eszméje (Verfassungspatriotismus), melyet Dolf Sternberger alkotott meg.⁴

Ezért állapíthatta meg legújabb munkájában Herfried Münkler, hogy Németország „mítoszmentes övezet”.⁵ Igaz, később maga is módosítja e retorikus felütést, amennyiben új nemzeti mítoszok születését szignalizálja, például a bogárhátú Volkswagent, vagy a

¹ Prignitz, Christoph: Vaterlandsliebe und Freiheit. Deutscher Patriotismus von 1750 bis 1850. Wiesbaden: Franz Steiner, 1981, 1.

² Hans Peter Herrmann – Hans-Martin Blitz – Susanna Moßmann (Hrsg): Machtphantasie Deutschland. Nationalismus, Männlichkeit und Fremdenhaß im Vaterlanddiskurs deutscher Schriftsteller des 18. Jahrhunderts. Frankfurt/M.: Suhrkamp, 1996. (stw 1273), 7.

³ Schulze, Hagen: Das Europa der Nationen. In: Berding, Helmut (Hg.): Nation und Mythos. Studien zur Entwicklung des kollektiven Bewußtseins in der Neuzeit, Bd. 3. Frankfurt/M. 1996. (=suhrkamp taschenbuch wissenschaft, Bd. 1246). S. 65-82.

⁴ Dolf Sternberger: Verfassungspatriotismus. Frankfurt/M.: Insel, 1990 (=Schriften 10). Ld. Még: Jan-Werner Müller: Alkotmányos patriotizmus. Kétezer, 2008/5. [http://www.ketezer.hu/menu4/2008_05/muller.html]

⁵ Herfried Münkler: Die Deutschen und ihre Mythen. Berlin: Suhrkamp, 2009, 9.

Mercedes-csillagot.⁶ Azt mondhatjuk azonban, hogy a történeti szimbólumok és mítoszok visszaállítására nem érzékelhető különösebb igény, s hogy a holocausttal kapcsolatos konszenzus alapelvei eddig általában inkább megerősödve kerültek ki a vitákból. Így volt ez az úgynevezett történészvitában (Historikerstreit)⁷, melyben Emil Nolte, akit nemrégiben Magyarországra invitált a Terror Háza Múzeum, a holocaust egyediségét vonta kétségbe, relativizáló kontextusba helyezve azt, vagy legutóbb Martin Walser (1998)⁸ elhíresült beszéde esetében is. Az író a német könyvkiadók kitüntetése alkalmából⁹ arról szövelt, hogy a holocaust ügyét egyesek áldozati bunkóként (Keule) instrumentalizálják, s felette a kérdést, hogy kell-e még a németeknek e morális felelősséget hordozniuk, avagy „normális” néppé váltak.¹⁰ Esterházy Péter, akit 2004-ben szintén megkapta e díjat, saját beszédében reflektált Walser szavaira, s ennek egy mondata ide kíváncsodik: „De a Keulét nemcsak kíváncsiságból hoztam föl, hogy megnézzem, miként viselkedik a szó itt ma a Paulskirchében [...], hanem mert ez a Keule, ez a Keule-dolog engem is közvetlenül érint, engem mint magyart, mint kelet-európaikat, mint európaikat. És mint tornatanárt. Nem gyors aktualizálásból beszélek a németekről, hanem mert aki a németekről szól, Európáról szól, aki német problematikáról beszél, a sajátjáról beszél. A németek nagyon magyar kérdéseket szoktak föltenni [...].”¹¹

A Hermann-év nagy kérdése mindezek összefüggésében az, hogy az egykori nemzeti szimbólum és az alapítómítosz hogyan illeszthető be a nyilvánosság mai diskurzusába.

2.

A kétezer éves évforduló¹² főszereplője Arminius, Segimer fia, a keruskok törzséből. Arminius, testvérével Flavussal együtt, egyfajta túszként Rómában nevelkedett, római polgárjoga és lovagi címe is volt. Flavus rómahű maradt, s a germánok ellen harcolt. A római légiók helyi erőkből (zsoldos) segédcsapatokat (auxiliares) alkalmaztak, s Arminius valószínűleg egy ilyen germán segédcsapat vezetőjeként szolgált a légiók mellett.

A római csapatokat Publius Quinctilius Varus, a rajnai hadsereg főparancsnoka, Germania helytartója vezette. I.sz. 9-ben Varus a mai Bielefeld közelében állomásozott három légiójával, s ősszel visszaindult téli táborába a Rajnához. Arminius azonban Róma ellen fordult, saját segédcsapataival, illetve több germán törzs egyesített erejével megtámadta a visszavonuló légiókat, s a mai Osnabrück közelében, a Kalkriese hegy lábánál, lemészárolta a ca. húszeszes római sereget.

A vereség sokkolta Augustust és a római közvéleményt, hiszen, a római történelem egyik legnagyobb veszteségéről volt szó: „[Augustus – K. K.] ruháit megszagatta, és meggyászolta az elesetteket. Germán testőrségét azonnal feloszlatta és kiutasította a városból. Hónapokon keresztül nem vágatta haját és szakállát, fejét az ajtófélfához verdeste, s ezt kiáltozta: „Quintili Vare, legiones redde!” – azaz „Quintilius Varus, add vissza légióimat!”¹³

A vereség után a Augustus császár nem adta fel Germania meghódítását. Germanicus több hadjáratot vezetett Germania területén, de Augustus utóda, Tiberius, leállította a hadműveleteket, s a csapatok visszavonultak a Rajna mögé. A birodalom határát nem sikerült eltolni az Elbáig.

⁶ Münkler, i. m., 11.

⁷ A vita fontosabb dokumentumait ld.: Augstein, Rudolf (Hrsg.): Historikerstreit. Dokumentation der Kontroverse um der Einzigartigkeit der nationalsozialistischen Judenvernichtung. München: Piper, 1987.

⁸ Martin Walser: Erfahrungen beim Verfassen einer Sonntagsrede. Friedenspreis des deutschen Buchhandels. Frankfurt/M.: Suhrkamp, 1998.

⁹ Ld. Friedenspreis des Deutschen Buchhandels: [<http://www.boersenverein.de/de/64645>].

¹⁰ M. Walser, i.m., 20.

¹¹ ÉS, 48. évfolyam, Nr. 42. [www.es.hu].

¹² A történeti események jó összefoglalását adja Székely Melinda: Calamitas atrocissima. Aetas, 2001/2. [http://www.aetas.hu/2001_2/2001-2.htm#P10_47].

¹³ Székely Melinda, i.m.

A történetre alapuló nemzeti alapítómítosz genezise során az egyes korok mindig visszavetítették saját fogalmaikat és szemléletüket a korabeli eseményekre, s a „német nép” felszabadításáról, a „haza” védelméről a nép és az ország egységéről beszéltek. A kutatás ugyanakkor úgy véli, hogy a germánok esetében sem egységes etnikumról, sem annak tudatáról, sem államszerű szerveződésről, sem igazi településekről, sem hazáról, vagy ennek eszméjéről nem beszélhetünk. A germánok magukat nem is nevezték germánoknak, ez csak a római megnevezésük volt. Hermann valamilyen okból rövid időre egyesíteni tudta a germán törzsek egy részét, de ez nem tartott sokáig, s Hermann germán „testvérei” gyilkolták meg. A mítoszképzés folyamatában persze másodlagossá válnak a tények.

Tévedünk azonban, ha a germán-német emlékezetnek valamiféle folyamatosságát képzeljük el. A Szent Német-Római Birodalom a *translatio imperii* elvének szellemében a Római Birodalom örökösének tekintette magát, s a középkori történetírás német-római folytonosságot hirdetett, amit többek között olyan alapítómítoszokkal támasztott alá, melyek a németek trójai eredetét igazolta.¹⁴ A trója-római birodalmi identitás csak a 15. században alakul át, amikor is a német humanizmus írói egyházi-politikai okokból vitázni kezdtek Rómával. Ezen túl azon állításokat igyekeztek cáfolni a németek, melyek szerint ők, illetve barbár elődeik okozták volna a Római Birodalom bukását. A humanizmustól kezdve kialakul a kultúráknak egyfajta versenye, mely az univerzalizmus helyett nemzeti alapokra helyezi a gondolkozást¹⁵, s melynek során a németek saját egykori barbárságukat igyekeztek csökkenteni. Különösen Tacitus két akkoriban felfedezett írása szolgált fegyverül e vitában, a *Germania* és az *Évkönyvek*.¹⁶ Az első a germánok részletes leírását adja, utóbbi pedig a Varus-Arminius-csatáról tudósít. Tacitus írásait persze nem volt könnyű a nemzeti öntudat számára hasznosítani, hiszen a humanizmus időszakában a római (latin) kultúra a kulturális *standard* megtestesítője volt. Ez még nem az a korszak volt, melyben a nemes vadember rousseau-i vízióját lehetett volna építeni a barbár germán világra, a humanizmusban még kulturálnak kellett lenni, s ennek alapja az ókori Róma volt.

Az egyik legfontosabb humanista költő, Ulrich von Hutten, ennek megfelelően a latin hagyomány médiumát használta fel Arminius kanonizálására. Lukianosz *A halottak párbeszédei* című munkájának XII. részében az ókor hősei, Nagy Sándor, Hannibal és Scipio az alvilágban arról vitáznak, hogy ki volt a legnagyobb hadvezér. Hutten ezen beszélgetést írja tovább – természetesen latinul –, s beilleszti Arminiust, aki oly meggyőzően érvel saját nagysága mellett, hogy a döntőbíró Mínosz őt nyilvánítja az ókor legnagyobb hadvezérének. A humanista költő a germán hadvezér legyőzött ellenségeinek szellemét hívja segítségül, s latin nyelven azok kulturális energiáival legitimálja a barbár harcost.

Időközben Luther németesítette Arminius nevét, aki ezt követően leginkább Hermann névre hallgatott. A 17. és 18. század nagy Hermann-termést hozott: Daniel Casper von Lohenstein (1635-1683) háromezer [!] oldalas regényt írt, mely 1689-ben jelent meg, s szintén politikai célokat szolgált.¹⁷ Arminius elődei a Habsburgok lettek, s Arminius maga Lipót császárral azonosult, akitől a szerző a konfesszionális konfliktusok befejezését várta. Mintegy negyven barokk opera, közöttük Händel műve, Klopstock és mások drámái után a nemzeti mítosz 1800 körül éri el történetének első csúcspontját. Hermann a napóleoni harcok és a franciaellenes nemzeti mozgalom szimbólumává lesz, a németek pedig Hermann-

¹⁴ Jörn Garber: Trojaner – Römer – Franken – Deutsche. „Nationale“ Abstammungstheorien im Vorfeld Nationalstaatsbildung. In: Klaus Garber (Hrsg): Nation und Literatur im Europa der frühen Neuzeit. Akten des 1. Internationalen Osnabrücker Kongresses zur Kulturgeschichte der Frühen Neuzeit. Tübingen: Niemeyer, 1989 [=Frühe Neuzeit 1], 108-163.

¹⁵ Jürgen Fohrmann: Das Projekt der deutschen Literaturgeschichte. Entstehung und Scheitern einer nationalen Poesiegeschichtsschreibung zwischen Humanismus und Deutschem Kaiserreich. Stuttgart: Metzler, 1989, 69.

¹⁶ Tacitus összes művei. Fordította Borzsák István. MEK: [http://mek.niif.hu/04300/04353/html/index.htm].

¹⁷ Großmüthiger Feldherr Arminius oder Herrmann. Als Ein tapfferer Beschirmer der deutschen Freyheit [...]. Leipzig, 1689/90.

unokáiként lengeti kardjukat. A korszak legfőbb dokumentuma Heinrich von Kleist *Hermannsschlacht* (1808) című drámája, melyet az új német nacionalizmus szekularizált, ám vallási eredetű szemlélete jellemez, s az ebből fakadó néhol beteges brutalitás. Hermann, aki egyébként Kleist szövegében is római műveltséggel rendelkezik, a totális népi háború, a gerillaharc fanatikus bajnoka lesz, aki mindaddig felfüggeszti a nyugati civilizáció humanista értékeit a maga számára, amíg van élő ellenség. A darab egyébként, amint azt Wolf Kittler aprólékosan bemutatta¹⁸, közvetlenül kapcsolódik a Poroszország kormányzati köreiben folyó 1808 körüli vitákhoz egy népfelkelés előkészítésének ügyében, s Kleist a darabot e tervezett felkelés közvetlen propagandaeszközének szánta.

A Hermann-figura újabb csúcspontja a német egység első éveire esett. Ekkor épül meg a csata akkoriában feltételezett helyén Ernst Bandel (1800-1876) munkája, a detmoldi Hermann-emlékmű. A hős kivont karddal áll szárnyas sisakban, mely utóbbi közkedvelt, ámde mitikus fikció a germánok ábrázolásában. Az emlékmű 53,46 méter magas, azaz majdnem eléri a Debreceni Nagytemplom tornyát. Az 1875-ös avatás beszámolójában világosan olvasható a Hermann-figura új jelentése: A mindenható Vilmos császárt testesíti meg, aki megajándékozta népét a német egységgel, s ezért feltétlen engedelmességet vár el.¹⁹ A náci Németországban kedvelt, de nem központi mítosz volt Hermann, mert Hitler minden vezető szerepet magának tartott fenn.

4

Az évfordulóra Németország eddigi legnagyobb kiállítási projektjével készültek a múzeumok. Az összköltségvetés 12 millió Euro, azaz mintegy hárommilliárd forint volt, s a rendezvények százezres nagyságrendű tömeget céloznak meg. A turisztikai érték tehát igen jelentős. Mindazonáltal sikerült egy koncepciózus és kompakt kiállítás-láncolatot létrehozni „Imperium – Konflikt – Mythos“ címmel három helyszínen. A Dortmund közelében fekvő *Haltern*-ben, ahol az időszámítás kezdete körüli időszak legnagyobb római katonai bázisát tárták fel, a Római Birodalmat mutatják be. A második helyszín az Osnabrück körzetében lévő Kalkriese-park, mely a legnagyobb ismert és feltárt ókori csatamező, s egyben a Varus-Hermann-csata legújabbban feltételezett, de még vitatott helye. Az itteni kiállítás a konfliktust („Konflikt“), azaz a csatát mutatja be, állandó kiállítása pedig a germánok világába vezet az időszámítás utáni évszázadokban. A harmadik kiállítás (Mythos) Detmoldban látható, s a mítosz történetét dolgozza fel. A modern mítosz kutatás definíciói szerint a (politikai) mítosz olyan narratív struktúra (elbeszélés), mely a múltat a mindenkori jelen igényeinek megfelelően értelmezi (át), s használja a jelen cáljaira. A kiállításon e folyamatot a festmények jelenítik meg legplasztikusabban. A germán vezér hol barokkos pompában, míves páncélban és tollas sisakban, hol antik figuraként, hol pedig valamilyen stilizált, antikizált, szárnyas sisakos barbárbárként, vagy rusztikus, erőteljes természeti lényként bukkan fel. A kiállítások megerősítenek abban, hogy a mítosznak csak abszolút érvényének gesztusában van ereje, s ha a konstruáltság, a variabilitás, a rajta való munkálkodás (Blumenberg) láthatóvá válik, akkor elveszíti hatását.²⁰ A múzeumok egyébként is határozottan törekszenek a tárgyilagosságra, a reflektált távolságtartásra. A halterni kiállítás utolsó terme kifejezetten deheroizálni kívánja a germánokat, s Tiberius császár azon állítólagos megjegyzésére utal, mely szerint semmi értelme tovább háborúskodni Germániában, inkább hagyják hátra a rebellis germánokat a saját belső viszályaikkal együtt.²¹ A Kalkriese-kiállítás újonnan épített,

¹⁸ Wolf Kittler: *Die Geburt des Partisanen aus dem Geist der Poesie. Heinrich von Kleist und die Strategie der Befreiungskriege*. Freiburg: Rombach, 1987.

¹⁹ Ld. a *Provinzial-Correspondenz* (1863-1884) beszámolóját: [<http://amtspresse.staatsbibliothek-berlin.de/projekt.html>].

²⁰ Münkler, 23.

²¹ Tacitus: *Annales*, II,26,3.

fémleppel borított épülete egy lepusztult ipartelep vasdepójára emlékeztet, s a belső terektől semmi nem áll távolabb, mint bármilyen heroizmus.

A kiállításokat Angela Merkel kancellárasszony nyitotta meg, s ő is fontosnak tartotta újra hangsúlyozni²², hogy 1945 óta a szimbolikus politikának nincs helye a modern szövetségi köztársaságban, s az alkotmányos patriotizmus mellett érvelt. A legfontosabb írott országos sajtóorgánumok részletesen számolnak be az eseményekről, illetve a tudományos eredményekről, s ezeket is a distancia jellemezi. Igaz, a cikkek címei alkalmanként átlépik a józan történetiség határát. Így például a *Die Zeit* egyik írása, mely valójában tudományos hangvételű könyvbemutató, *A németek megteremtése* címet viseli.²³ Egyébként nem ritka a kifejezetten mítoszellenes hang sem. A *Die Welt* attól óvja az olvasót, hogy az a jubileumot valamilyen nemzeti ünnepként félreértse.²⁴ Meglepő módon a *Spiegel* magazin közölt részben rehabilitáló hangvételű írást *A németek születése* címmel²⁵, Matthias Schulz tollából. A szerző 2006-ban is feltűnt egy történeti tárgyú címlapsztorival²⁶, melyben Jan Assmann szájába ad olyan állításokat a monoteizmusról, mely miatt Assmann hevesen tiltakozott. A jelen cikkben Schulz keveri a felvilágosodott szemlélő metanyelvi gesztusát a 19. század mitikus pátoszával, s több helyen a tudományos ismeretekkel ellentétes dolgokat mond. Már a cikk címe is csak metaforikusan fogadható el, később pedig kulturális önvédelemről, Huntington szellemében a kultúrák harcáról²⁷, valamint a germánok (laza) közösségi tudatáról beszél.²⁸ Egy processzuális, folyamatszerű kultúrafogalom helyett láthatóan egy olyan szubsztanciális kultúraeszményt igyekszik cikkébe csempészni, mely a germán időkől kezdve a mai németiségig ívelve egybefogja a változásokat. A mítoszképzés technikáját alkalmazva mai fogalmainkat reflektálatlanul a múltba helyezi, Arminius és Flavius kapcsán egy „német-német testvérharcról beszél”²⁹, s gyakorlatilag hamisítást végez, amikor például történeti tényként adja elő Flavius és Arminius vitáját, melyben az utóbbi egyebek mellett azt mondja, hogy „a haza szent jogát soha nem fogja elárulni”.³⁰ A germánok persze nem beszélhettek a haza szent jogáról, még akkor sem, ha Schulz a jelenetet Tacitustól veszi.³¹ Tacitus persze mondhatott ilyet, hiszen a rómaiak ismerték a haza és a hazafiság fogalmait, s a 18. századi diskurzus a patriotizmusról nem utolsó sorban római forrásokból merített.³² A germánok azonban csak Kleist drámájában és más mitikus feldolgozásokban beszélhetnek ezen későbbi fogalmakról. Reinhard Wolters, tübingeni ókortörténész és régész, a talán leginkább figyelemre méltó könyv szerzője a tárgyról, kifejezetten propagandisztikus fikciónak minősíti Tacitus ezen „beszámoló”-ját.³³

A többnyire szabadtéri kísérőprogramok a családias népünnepély elemeit ötvözik, s összességében százezres nagyságrendű tömeget céloznak meg. A Kalkriese-park múzeuma

²² A beszéd szövegét ld.: [<http://www.bundeskanzlerin.de/Content/DE/Rede/2009/05/2009-05-15-rede-merkel-varus-schlacht-detmold,layoutVariant=Druckansicht.html>.] 2009.06.09

²³ Stefan Rebenich: Die Erfindung der Deutschen. 2000 Jahre Varusschlacht: Wie die Eventkultur erfolgreich gelehrtes Wissen popularisiert DIE ZEIT, 2008. 12. 31. [<http://www.zeit.de/2009/02/P-Varus>]

²⁴ Berthold Seewald: Mythos. Die Varusschlacht taugt uns nicht als Gedenktag. Die Welt online, 16. Mai 2009. [<http://www.welt.de/kultur/article3743384/Die-Varusschlacht-taugt-uns-nicht-als-Gedenktag.html>]. Seewald, Berthold: Arminius taugt nicht als Verführer. WELT online, 2009. 05.15.

[<http://debatte.welt.de/kommentare/129907/arminius+taugt+nicht+als+verfuehrer>]

²⁵ Matthias Schulz: Die Geburt der Deutschen. Spiegel, 2008. 12. 15. (Nr. 51), 126-137.

²⁶ Matthias Schulz: Das Testament des Pharao. Spiegel, 2006. 12. 22. (Nr. 52), 112-123.

[<http://wissen.spiegel.de/wissen/dokument/36/96/dokument.html?titel=Das+Testament+des+Pharao&id=49976963&top=SPIEGEL&suchbegriff=&quellen=&v1=0>]

²⁷ Schulz, Die Geburt..., 133.

²⁸ Schulz, i.m. 134.

²⁹ Schulz, i.m. 137.

³⁰ Schulz, i.m. 131.

³¹ Tacitus, i.m., Évkönyvek, II./10.

³² Sternberger, i.m. 33.

³³ Reinhard Wolters: Die Schlacht im Teutoburger Wald. Arminius, Varus und das römische Germanien. 2., durchges. Aufl., München: Beck, 2009, 142-143.

kosztümös hagyományőrző csoportokkal rekonstruálta a Varus-Hermann-csatát, a Hermann-emlékmű környékén pedig népszerű koncerteket rendeztek. Fellépett például a „Három ifjú tenor” – nem a magyarok –, volt „Big band matiné”, olasz-német operaest, világzenei fesztivál és más effélék. Az esemény kommerciális kiaknázása nyilvánvaló. A *Lippe Tourismus & Marketing AG*, mely a szervezés központja, a *Land des Hermann*³⁴ webcím alatt található, amit nagyjából „Hermann földjé”-nek fordíthatnánk. A koordinációval megbízott Hermann-Büro³⁵, küldetésnyilatkozata a Hermann-mítosz recepciójának kortárs gyöngyszeme. Ők is hatástalanítani akadják a szimbolikus politizálás hagyományának esetlegesen megmaradt erejét. Az iroda „filozófiája” szerint a Hermann-mítosz egykor a német történelem születésének, s a németek (nemzeti) elkülönülésének volt szimbóluma. Ma erre nincsen szükség, olvasható a lapon, hiszen egy egységesedő Európában élünk, melyben az egykori ellenségek barátok lettek, akiknek közös érkeik vannak: a demokrácia, az emberi jogok és a más kultúrák tisztelete.³⁶ A „filozófia” tovább is megy: A nemzeti mítoszból békés együttélés lett, Hermann földje ma a béke jele, s a rendezvények e szellemet táplálják.³⁷ Első olvasatban a szöveg komikusnak látszik, s határozottan az NDK világát látszik idézni, ahol a napi szükségleteknek megfelelően alakították a napi ideológiát is. Azonban ha jobban belegondolunk, e naiv hangvétellű igyekezet az európai mainstream irányába valójában a realitást tükrözi. A Hermann-figura régi szemiozisa nem működik már, s az üres jeltest azzal töltődik meg, ami a szobor alatt történik. Ez pedig valóban egy jó hangulatú, a világra nyitott népünnepély.

³⁴ [<http://www.land-des-hermann.de>]

³⁵ [www.hermann2009.de]

³⁶ [<http://www.hermann2009.de/index.php?id=504>] (19.06.2009).

³⁷ [<http://www.hermann2009.de/index.php?id=9&L=0>] (2009.04.10.).